

Ringmärkningsverksamheten vid Hammarö fågelstation 2002

Björn Ehrenroth

Hammarö fågelstation (59.15 N/13.31 E) var år 2002 bemannad med ringmärkare 124 dagar, därav 113 dagar med fångst minst 4 timmar per dag. Vårmärkning genomfördes 16 dagar i april och 10 dagar perioden 5 maj - 1 juni. Det gick inte att arrangera någon kontinuerlig fångst under längre period denna vår. Höstmärkningen inleddes 27 juli. På grund av personalbrist var stationen obemannad sammanlagt 8 dagar fram till och med 31 augusti. Av samma anledning inställdes märkningen 4 dagar i september, en dag i oktober samt 2 dagar i början av november. Den kontinuerliga höstverksamheten avslutades 5 november.

Totalt märktes 6 732 fåglar av 73 arter. Med fullständig höstbemanning hade närmare 8 000 fåglar märkts. Av de märkta fåglarna var endast 9,0 % kungsfåglar och 12,7 % mesar. I genomsnitt brukar kungsfåglar plus mesar svara för hälften av årsfångsten. Årets i särklass största art i protokollen var grönsiska (27,8 %). Till skillnad från många tidigare års brist på nya märkarter blev det denna höst en utökning av listan. Inte med en art, inte med två utan hela tre arter - rödstrupig piplärka, sammetshatta och videsparv. Den sistnämnda har varit väntad i decennier! Totalt omfattar nu märklistan 151 arter.

Tabell 1. Fördelning av bemanningsdagar för märkning, nättimmar (avrundat till närmaste 10-tal) samt ringmärkta fåglar under olika månader 2002 vid Hammarö fågelstation.

Number of ringing days, net hours and birds ringed in different months in 2002 at Hammarö Bird Observatory.

Månad	Feb.- Mars	April	Maj- Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.-	Totalt
Antal dagar	4	16	10	6	24	26	30	8	124
Antal nättim	10	1130	760	330	2220	3570	4980	630	13630
Antal fåglar	44	383	156	284	1044	1828	2878	115	6732

Dagsfångster med minst 100 märkta fåglar noterades 22 dagar, därav 3 dagar med över 200 ex och en dag med över 400 ex. Sistnämnda fångstdag inträffade 16 oktober, då 403 fåglar märktes, därav 278 grönsiskor. Oktober var även totalt den bästa märkmånaden.

Sammanlagt 14 arter märktes i antal över 100 ex: grönsiska (1 869), rödhake (695), kungsfågel (609), lövsångare (478), talgoxe (396), blåmes (379), gårdsmyg (257), järnsparv (166), trädgårdssångare (157), svartvit flugsnappare (153), bergfink (137), gråsiska (129), sävsparv (129) och bofink (121).

Följande personer arbetade som ringmärkare en, två eller flera dagar: Björn Ehrenroth, Lisa Elofsson, Micael Fasth, Per Gustafsson, Karl Hammar, Roger Jonasson, Sven Larsson, Dan Mangsbo, Anders Melin, Berne Martinsson, Börje Monsén, Bimbi Ollberg, Anders Olovsson, Jan Rees och Lars Schütt. Som assistenter har följande personer medverkat: Carola Benson, Anders Helseth, Daniel Hjelm och Annika Rastén. Även flera av märkarna har arbetat som assistenter. I oktober gjorde tre elever från fältbiologikursen vid Ingesund, Arvika, praktikdagar på stationen - Hanna Christ-Lind och Frida Nylund 14-16/10 och Liza Soares 28-30/10. Vid diverse praktiska arbeten i övrigt har KOF-medlemmar deltagit. Alla stationsvänner tackas för goda insatser.

Guidning och övrig information

Under våren guidades cirka 180 personer (8 grupper / klasser) perioden 13 april - 1 juni. 85 % av dessa besökte stationen i april. I september - oktober guidades när-

mare 800 personer (36 grupper), från 8/9 till 22/10. Av dessa var cirka 60 % hammaröklusser. Fågelstationens Dag 22 september blev åter en succé med 840 besökare.

Totalt informerades cirka 1 800 personer vid organiserade guidningar, en rejäl ökning jämfört med de närmast föregående åren. Medeltalet guidade personer 1989-2001 (13 år) är cirka 2 065 per år.

Stationens arbete har som vanligt uppmärksammas i regionala media. Särskild uppmärksamhet ägnades det remarkabla fyndet av sammetshattan, både i NWT och VF.

Fångstmetoder och märkplatser

Nätfångst bedrevs vid de fasta nätplatserna kring Spången samt bredvid och väster om Fyren. Vassnätplatsen (2 st 12-metersnät) togs åter i bruk under höstsäsongen, då Väterns vattenstånd var ovanligt lågt. Nattfångstförsök gjordes sporadiskt under hösten.

Vårmärkningen

Satsningen på märkning i april gav även i år ett hyggligt resultat. Fångsten skedde huvudsakligen vid och väster om Fyren, med viss komplettering vid stugan. Under 15 dagar märktes i genomsnitt 25 fåglar per dag, med stark dominans av bergfink (108) och grönsiska (100). Bästa dagen var 26 april med 71 märkta fåglar av 11 arter, bland annat 2 göktytor och en stenkäck.

De 8 fångstdagarna 5 maj - 1 juni gav ett genomsnittresultat på 19,5 fåglar per dag. Den enda ovanligare fågeln i näten var en rosenfink 29 maj.

Höstmärkningen

De få dagarna med normal fångstinsats i juli gav en genomsnittsfångst på 56 fåglar per dag. Under hela augusti var det i huvudsak vackert väder med höga temperaturer. Fångstresultatet var jämförelsevis magert - i genomsnitt 43,5 fåglar per dag (24 dagar). Det fångades bland annat anmärkningsvärt få lövsångare. En markant ökning i fångsten jämfört med föregående år kunde noteras för trädgårdssångare, svartvit flugsnappare och i viss mån törnskata.

Den 4 augusti, när knappast några sällsynta fåglar förväntades i näten, fastnade en sammetshatta vid just raritetsnätplatsen norr om vassrännan (samma busksnår där bland annat svarthuvade sparven togs 1989). Arten är ny för Värmland och fyndet det 5:e i Sverige. En mera detaljerad rapport om denna mycket sällsynta gäst kommer att publiceras i annat sammanhang.

Ett annat intressant inslag i augustifångsten var tre unga höksångare. Har arten möjligen häckat vid någon enbuskrik lokal i norra vänerområdet?

I september var genomsnittsfångsten cirka 70 fåglar per dag (112 ex 2001). Den oväntat dåliga tillgången på flyttande kungsfåglar drog ner resultatet till den jämförelsevis låga nivån. Även mesarna uppvisade låga antal. På plussidan kan nämnas rätt goda fångster av gärdsmyg, järnsparv, rödhake, grönsiska och sävsparv.

Oktober var den kvantitativt bästa månaden, med genomsnittsfångsten 96 fåglar per dag. Drygt 47 % av fångsten utgjordes av grönsiskor! Invasionen startade redan

i mitten av september, med bl a 84 märkta 16/9 och 100 märkta 27/9. Maximum inträffade 9 - 16 oktober och sedan pågick flyttningen med avtagande antal månaden ut. Det gamla årsrekordet för antalet märkta grönsiskor mer än fördubblades!

Tre sena fångster av tropikflyttare gjordes: en ladusvala 13/10 samt en rödstjärt och en rörsångare 16/10.

Ovanliga märkarter, utöver vissa invasionsarter, var: göktyta (6), rödstrupig piplärka (1), gräshoppsångare (1), sammetshatta (1), höksångare (3), mindre flugsnappare (1), skäggmes (4), nötkråka (1), hämpling (1), rosenfink (8) och videsparv (1).

Invasionsfåglar

Sparvugglorna var flyttningsaktiva denna höst. Arten noterades under 22 dagar 18/9 - 24/11 och 7 ex kunde märkas. En hökuggla sågs 2/10 och en pärluggla märktes 28/10.

På hackspettfronten var det ovanligt lugnt. Gråspett observerades 6 dagar 17/9-7/10, men ingen individ fångades. Av spillkråka och större hackspett märktes endast två individer av vardera arten. Endast mindre hackspett visade vandringsoro. Arten noterades 19 dagar 4/8-8/11 och 5 ex märktes i september-oktober. Höstens enda tretåiga hackspett sågs 5/10.

Sidensvansfloccar observerades 12 dagar 19/10-5/11. Minst 100 ex sträckte 26/10 och minst 150 ex 27/10. Den goda tillgången på rönnbär lockade ner en del floccar i strandskogen vid Fyren. Den 1 november kunde 23 fåglar märkas (= nytt dagsrekord). Totalt märktes 42 sidensvansar och av dessa återfanns 3 ex döda

senare i december på olika platser i östra Sverige. Troligen hade samtliga flugit ihjäl sig mot fönster.

Stjärtmes och talltita var sällsynta besökare denna höst. I början av oktober passerade mindre flockar med svartmes och totalt märktes 45 ex denna månad. Blåmesen visade rätt svaga flyttning-rörelser flertalet dagar. Ett fåtal bättre dagar inträffade i oktober och som mest på en dag märktes 62 ex 16/10. Talgoxen uppvisade några intensiva flytt dagar i början av oktober, med 53, 68 och 43 ex märkta 6/10, 8/10 respektive 9/10. I övrigt var märkningen högst medelmåttig.

Resultatet 13 märkta nötväckor, varav 7 i september, får betraktas som nästan en bottennotering. Förekomsten av flyttande trädkrypare var medelmåttig.

Nötskrikornas passage var högst måttlig, med cirka 50 ex vardera dagen 28/9 och 29/9 som toppdagar. Nötkråkor observerades 4 dagar - 2 ex på sträckförsök 15/8, en smalnäbbad nötkråka 10/10, en ringmärkt ej rasbestämd individ 12/10 samt en rastande fågel 18/10.

Gråsiskor observerades flera dagar redan i augusti. I september var arten nästan helt frånvarande för att sedan förekomma nästan dagligen i oktober, ofta i mindre antal. En kort och intensiv massflyttning skedde några dagar i slutet av oktober, då sannolikt flera tusen gråsiskor passerade. Den 27 oktober sträckte minst 1 200 fåglar ut i frisk motvind. De följande dagarna sträckte många flockar, men från och med 31 oktober var arten fåtalig. En god fångst 29/10 gav 82 märkta gråsiskor, vilket var nytt dagsrekord för arten. Såväl gråsiskor som grönsiskor

gynnades denna höst, och följande vinter, av mycket god frösättning hos björkar och alar.

Korsnäbbar i allmänhet och bändelkorsnäbb i synnerhet var ett påtagligt inslag bland flyttfåglarna under sensommaren och hösten. Bändelkorsnäbb noterades 26 dagar 9/8 - 5/11, därav 15 dagar i augusti. Tidigare hade endast två individer märkts genom alla åren, nu märktes hela 21 fåglar (18 i augusti, 3 i september). Som jämförelse kan nämnas, att det i hela Sverige under den långa perioden 1911-2000 märktes 309 bändlar (Thord Fransson m fl. 2002. Report on Swedish Bird Ringing for 2000. Naturhistoriska riksmuseet). Av de märkta individerna på Hammarö var 8 hanar och 13 honor (62%). Fyra hanar och 8 honor var ungfåglar. Även mindre korsnäbb fångades i för lokalen högt antal (27 ex) och resultatet är det näst bästa någonsin. En viktig bidragande orsak till den goda förekomsten av korsnäbbar har varit den rikliga frösättningen hos gran.

En tallbit rastade 28-29/10 och 3 ex gjorde sträckförsök 9/11. Domherrens förbiflyttning var måttlig, med högsta dagsnoteringen 100 ex 24/10. Av årets märkta individer fångades 58 i oktober och 33 i november.

Tabell 2. Uppträdandet av invasionsarter / partiella flyttare hösten 2002 vid Hammarö fågelstation; vandringsrörelsernas relativa styrka.

The occurrence of irregular migrants in autumn 2002 at Hammarö Bird Observatory; relative strength of the movements.

6 - mycket kraftig (<i>very strong</i>)	2 - svag (<i>weak</i>)
5 - kraftig (<i>strong</i>)	1 - mycket svag (<i>very weak</i>)
4 - ganska kraftig (<i>rather strong</i>)	0 - inga observationer (<i>no observations</i>)
3 - måttlig (<i>moderate</i>)	

<i>Nyctea scandiaca</i>	0	<i>Parus montanus</i>	1
<i>Surnia ulula</i>	1	<i>P. cinctus</i>	0
<i>Glaucidium passerinum</i>	3	<i>P. ater</i>	2
<i>Asio otus</i>	0	<i>P. caeruleus</i>	3
<i>Aegolius funereus</i>	1	<i>P. major</i>	3
<i>Picus canus</i>	2	<i>Sitta europaea</i>	2
<i>Dryocopus martius</i>	2	<i>Certhia familiaris</i>	3
<i>Dendrocopos major</i>	2	<i>Garrulus glandarius</i>	3
<i>D. leucotos</i>	0	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	1
<i>D. minor</i>	3	<i>Carduelis flammea</i>	4
<i>Picoides tridactylus</i>	1	<i>Loxia leucoptera</i>	5
<i>Bombycilla garrulus</i>	4	<i>Loxia cur./pyt.</i>	4
<i>Aegithalos caudatus</i>	1	<i>Pinicola enucleator</i>	1
		<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	3
